

+протоієрей Микола ЛАГОДИЧ

Спроба відкриття православної семінарії у Львові (1945-55 рр.)

Аналізуються основні етапи підготовки до відкриття Львівської православної духовної семінарії та простежується їх взаємозв'язок з політичною ситуацією в країні.

Ключові слова: Львів, семінарія, РПЦ, уповноважений Ради у справах Руської Православної Церкви, Гавриїл Костельник, Макарій (Оксіюк).

Історія українського народу тісно прив'язана до історії його релігії. Важко переоцінити тисячолітній внесок Християнства у формування ментальності нашого народу. Одним із напрямків культурницької діяльності Православної Церкви в Україні була її освітня діяльність. Вона проявлялась перш за все у створенні великої кількості освітніх закладів. Саме школи граматики, церковнопарафіяльні школи, бурси та духовні семінарії у свій час відкрили шлях у світ знань для більшості заможних українців. Ці перші школи творили й церковний соціум, в якому учні формувались як християнська особистість.

З відокремленням Церкви від школи був втрачений і спадок християнської педагогіки, оскільки християнська особистість може творитись виключно у єхаристичній громаді. У радянській Галичині, за інтенсивної підтримки тогочасної атеїстичної влади, протягом 1945-1955 років намагались заснувати православну семінарію, але ця справа так і не увінчалась успіхом.

Мета дослідження: на основі архівних документів та інших маловідомих джерел, що висвітлюють історію РПЦ у 1944-1965 рр., діяльність урядових органів влади, зокрема на основі дослідження архівних джерел, творів та спогадів провідних діячів Православної Церкви Галичини, здобутків історіографії комплексно вивчити історію відкриття православної семінарії у Львові (1945-1955 рр.) та вплив на неї тогочасної державної влади. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати просвітницьку діяльність РПЦ у Галичині на прикладі відкриття православної семінарії у Львові (1944-1955 рр.).
2. На основі розгляду маловідомих документів розкрити зміст

основних засадничих положень радянської ідеології щодо Церкви та показати специфіку шляхів їх реалізації на прикладі спроби утворення Львівської духовної семінарії (далі – ЛДС) (1945-1955 рр.).

3. Висвітлити форми, методи та основні напрямки діяльності уповноважених Ради у справах РПЦ при облвиконкомі галицького регіону з приводу відкриття духовного навчального закладу у Львові.

4. Простежити реакцію та відношення західноукраїнського духовенства і віруючих до справи відкриття семінарії.

Пропоноване дослідження є одним із перших у цьому напрямку. До цього часу дослідники конфесійних трансформацій у західних областях України в контексті державно-релігійної політики у 1944–1964 рр. лише побіжно розглядали відомості про відкриття Львівської православної семінарії.

Задум відкрити на Галицьких землях православний навчальний заклад сягає часів іще задовго до нового об'єднавчого руху між західноукраїнськими уніатами і РПЦ, початком якого можна вважати створення 28.05.1945 р. “Ініціативної групи по возз'єднанню Греко-Католицької Церкви з РПЦ”. Д. Поспеловський у своїх історичних дослідженнях¹ дотримується думки, що ця ідея народилася на зустрічі Патріарха Алексія з Й. Сталінім 10.04.1945 р.²

Скоріше можна погодитись з припущенням О. Лисенка, що усна домовленість про відкриття кількох духовних семінарій була досягнута під час зустрічі Й. Сталіна з митрополитами Сергієм /Страгородським/, Алексієм /Сіманським/, Николаєм /Ярушевичем/ 4.09.1943 р.³

Питання про відкриття богословсько-пастирських курсів вирішувалось на вищому державному рівні. Про це свідчить віднайдений у фондах Державного архіву Львівської області (далі – ДАЛО) лист голови Ради у справах Російської православної церкви (далі – РСРПЦ) Г.Карпова за № 945 від 26.03.1945 р., який був скерований заміснику голови РНК УРСР Л. Корнійцю, де повідомлялося про те, що постановою РНК СРСР від 22.03.1945 р. № 511-147/с Московській Патріархії було дозволено організувати богословсько-пастирські курси із дворічним терміном навчання у містах: Києві, Одесі, Львові, Луцьку по 25-40 осіб у кожному місті⁴.

У цьому ж листі РСРПЦ при РНК СРСР просить місцеві органи посприяти у виділенні приміщень як для навчальних корпусів, так і для гуртожитків вихованців, а також виявити співдію у проведенні

ремонту і облаштуванню приміщень відповідним інвентарем за рахунок Єпархіальних Управлінь.

Таку допомогу було надано і не лише органами влади на місцях. 18.06.1945 р. А. Вишневський отримав від П. Ходченко урядову телеграму за № 8401, де повідомлялось, що “по домовленості з Московською Патріархією сто тисяч крб. буде перераховано на владику Макарія для ремонту приміщень і закупівлю меблів”⁵.

Окрім республіканських урядовців, у справі заснування духовних шкіл в Україні працювала і РСРПЦ. У листі від 20.04.1945 р., скерованому в ЦК КП(б)У на ім'я М. Хрущова, голова Ради зазначає: “Для підготовки кадрів священнослужителів та місіонерів, за програмою Московських пастирсько-богословських курсів відкрити курси в містах Києві, Луцьку, Львові та Одесі”⁶. О. Лисенко стверджує, що зміст цього листа ще 17.03.1945 р. схвалив Й. Сталін⁷.

У цей же час Львівська міська рада шукала можливість для виділення приміщень під духовну школу. Цей процес мав би прискорити лист заступника голови Львівського облвиконкому К. Бойка до голови міської ради П. Бойка від 29.06.1945 р., у якому міську раду зобов'язали до 10.07.1945 р. підшукати відповідні приміщення як для навчальних класів, так і для гуртожитків слухачів, передавши останнє Львівському Єпархіальному Управлінню. А в разі необхідності, згідно з цим же листом, вона мала провести ремонт і обладнання приміщень за рахунок Єпархіального Управління⁸.

Але і така активізація дій з боку владних структур не посприяла відкриттю 1.09.1945 р. Львівських богословсько-пастирських курсів. Цей факт викликав занепокоєння у верхніх ешелонах влади. Республіканський уповноважений у листі до А. Вишневського за № 131/с від 27.09.1945 р. вимагає “негайно повідомити, що гальмує справу відкриття пастирсько-богословських курсів”. Як видно із змісту листа, такий стан справ із заснуванням курсів у м. Львові вкрай не задовольняв республіканського уповноваженого П. Ходченка, котрий у листі до львівського уповноваженого зазначає: “адже ви несете персональну відповідальність за сприяння в організації курсів, за підшукування приміщень і обладнання меблями за рахунок єпархії. Пропоную надати повного сприяння організації курсів, і не пізніше 10.10.1945 р. повідомте мене спеціальним листом, що зроблено в цьому напрямку”⁹.

Наступного дня, тобто 28.09.1945 р., у листі № 132/с П. Ходченко просить А. Вишневського подати докладну інформацію про пастирські курси, в якій би містились відомості про дату початку навчання, склад слухачів і викладачів, плани занять та навчальні програми, а також висвітлення питання щодо забезпечення харчуванням та житлом¹⁰.

Питанню відкриття курсів П. Ходченко надавав неабиякої ваги і тому вимагав детального звіту, в чому можна переконатись із змісту вище згаданого листа.

А. Вишневський у своєму "Інформаційному звіті за III квартал 1945 р." за № 0144 від 6.10.1945 р., не зважаючи на вимогу республіканського уповноваженого про подачу розширеного звіту щодо утворення духовної школи у Львові, обмовився лише кількома словами: "Пастирські курси не відкриті за відсутністю коштів, про що єпископ Макарій неодноразово доповідав митрополитові. Мною був повідомлений голова Ради Г. Карпов, котрий обіцяв прискорити висилку грошей. Інших перепон немає"¹¹.

Але виявляється, що поряд з фінансовою проблемою на перешкоді відкриття курсів стоїть питання залучення персоналу. Саме цю, вкрай важливу проблему піднімає львівський уповноважений у своєму листі до П. Ходченка за № 0148 від 13.10.1945 р., котрий був надісланий йому як відповідь на запит від 27.09.1945 р. за № 131/с. А. Вишневський у цьому ж листі повідомляє, що для приміщення було кілька варіантів, але жодне з них не було передане тому, що Єпархіальне Управління не мало можливості не те, щоб його відразу освоїти, але навіть охороняти. Окрім цього, за його ж вказівкою було заброньовано для пастирсько-богословських курсів майно колишньої римо-католицької духовної семінарії у м. Львові. Персонал, який мав би обслуговувати курси, частково був уже підібраний, але частину треба було залучити з інших єпархій. З цієї проблемою був ознайомлений Екзарх, тому А. Вишневський просить республіканського уповноваженого посприяти, щоб у Києві це питання не затримувалось¹².

Попри всі перепони уповноважений по Львівській області докладає чималих зусиль щодо заснування Львівських пастирсько-богословських курсів. Уже 22.10.1945 р. він надсилає голові Львівської міської ради П. Бойку "Доповідну записку" із резолюцією голови Львівського облвиконкому про виділення приміщень францисканського монастиря під пастирські курси, які, за його

задумом, почнуть функціонувати у листопаді цього ж таки 1945 р.¹³ Але надії А.Вишневського не справдились і у “Інформаційному звіті за IV квартал 1945 р.” він змушений повідомити, що курси з причини відсутності коштів не відкриті, а інших перепон немає”¹⁴.

Тим часом в м. Одесі уже із 1945 р. діяла духовна школа, майже усе було готове для відкриття у 1946 р. духовної семінарії у м. Луцьку¹⁵, а відкриття Львівської постійно відкладалось. Такий перебіг подій почав хвилювати республіканського уповноваженого, котрий у своєму листі за № 24 від 24.01.1946 р. уже прямо ставить перед А. Вишневським запитання: “Коли відкриються курси, що в цьому напрямі робить єпископ Макарій?”¹⁶.

Після Львівського Церковного Собору 1946 р., коли до РПЦ приєдналась чимала кількість високоосвічених, активних колишніх греко-католицьких священиків, в РСРПЦ з’явилась надія, що духовна семінарія у Львові буде відкрита. Неабияк перейнявся цим задумом і колишній голова “Ініціативної групи” о.д. Гавриїл Костельник. З цього приводу в архівних документах збереглись зафіксовані його слова: “Я зараз використовую свій вплив на єпископа Макарія і прискорюю його з відкриттям у м. Львові духовної семінарії”¹⁷. Але не дивлячись навіть на завзятість такого авторитетного в Галичині пастиря, як протопр. Гавриїл, справа з відкриттям не просувалась далі. Це помітив і А. Вишневський, який у своєму “Інформаційному звіті за II квартал 1946 р.” повідомляє П. Ходченка, що початок навчального процесу богословських курсів владики пропонує з 1 вересня, але належної роботи не проводить.

Із цієї складної ситуації виходи починає шукати сам А.Вишневський, коли у цьому ж звіті пропонує для “прискорення придбання інвентарю, ремонту, формування викладацького і студентського складу” перевести із Кременця свічковий завод, котрий, за його задумом, має стати джерелом прибутків Єпархіального Управління¹⁸. Цю активну зацікавленість місцевого уповноваженого можна зрозуміти, коли, пригадавши наданий вище лист П. Ходченка № 131/с від 27.09.1945 р., адресований А. Вишневському, де прямо сказано: “ви несете персональну відповідальність за сприяння в організації курсів”¹⁹.

Із подальших листів, що збереглися у фондах ДАЛО, чітко видно, що кожний крок у справі заснування духовної школи у м. Львові проходив під пильним оком республіканського уповноваженого, котрий постійно звертає увагу А. Вишневському на важливість

відкриття цієї духовної семінарії. Так у листі від 20.07.1946 р. за № 123/с він радить йому: “вам треба звернути саму серйозну увагу на організаційні питання по устрою пастирсько-богословських курсів чи семінарії, тобто виділення приміщень для курсів, ремонт за рахунок єпархії будівель, придбання меблів. Про свічковий завод заперечень немає”²⁰.

Відповідний вплив у справі ЛДС відчували від республіканських чиновників і представники місцевих органів влади. Цей факт яскраво підтверджує лист, віднайдений у фондах ДАЛО, що без номера та дати з грифом “таємно” був надісланий до виконкому Львівської міськради головою Львівського облвиконкому із зобов’язанням до 20.06.1946 р. для виконання розпорядження голови РМ УРСР Л. Корнійця “Про організацію у м. Львові пастирсько-богословських курсів”, виділити відповідні приміщення і передати Львівському Єпархіальному Управліню для розміщення курсів і викладацького складу²¹.

Але не зважаючи на ці активні заходи, навчальний процес 1.09.1946 р. не розпочався. Цього ж разу, якщо вірити інспектору Ради В. Петрулісу, який у жовтні 1946 р., перебуваючи у Львові, повідомив у “Доповідній записці” голову Ради, що духовну семінарію не організовано за відсутністю приміщень²². Не допомогло й письмове розпорядження заст. голови РМ УРСР Л. Корнійця від 27.10.1946 р. за № 11-571, в якому він наказував голові виконкому Львівської облради звільнити приміщення під курси²³.

Бажаючи активізувати діяльність чиновників на місцях, республіканський уповноважений протягом листопада 1946 р. надсилає кілька письмових запитів про стан справ, пов’язаних із відкриттям духовної семінарії²⁴. Але й таке активне втручання П. Ходченка не дало бажаних результатів, бо станом на 3.01.1947 р., як повідомляє уповноважений по Львівській обл. у своєму “Інформаційному звіті за IV квартал 1946 р.”: “духовна семінарія не організована: 1) відсутнє приміщення, 2) зволікає Макарій з організацією. Звільнено 13 кімнат, а Макарій не робить нічого”²⁵.

Бездіяльність правлячого архієрея щодо відкриття ЛДС уповноважений А.Вишневський помітив давно і намагався звернути на це увагу республіканського уповноваженого. У своєму листі до П. Ходченка, датованому ще 14.05.1946 р., він між іншим повідомляє, що з боку владики Макарія мало активності у підготовці до відкриття пастирських курсів. А вже на початку січня, у вище

згаданому “Інформаційному звіті” А. Вишневський пропонує, щоб архієпископу з боку Екзарха була дана вказівка про невідкладну організацію семінарії, а зі свого боку обіцяє, що проблем з приміщенням не буде²⁶.

Щоб не виглядати бездіяльним, владика Макарій у № 1 “Єпархіального вісника” за 1947 р. подав оголошення про набір студентів у ЛДС²⁷. Наступні оголошення з’явилися у журналі лише у № 5-6²⁸ та № 7 за 1947 р.²⁹

Проміжок часу, в котрий були видані №№ 2,3,4, А. Савицький, займаючи посаду “Діловода Єпархіального Управління”, характеризує як період конфлікту архієрея та уповноваженого. За його ж свідченнями, залагоджував непорозуміння, що виникли у зв’язку з відкриттям семінарії у Львові протопр. Гавриїл Костельник. Він вигадував для А. Вишневського різноманітні причини, що нібито перешкождали відкриттю духовної семінарії (відсутність приміщень, викладацького складу)³⁰.

На сьогоднішній день можна впевнено говорити, що припущення А. Вишневського були небезпідставні.

Дії владики Макарія важко назвати протидією, радше гальмуванням відкриття семінарії. Цю ж думку поділяє і А. Савицький. Він розповідав про те, що владику Макарія та протопр. Гавриїла насторожив сам факт активної допомоги урядових чиновників в організації духовної школи у Львові.

Добре вони пам’ятали і проведену у 1946 р. у львівських ВНЗ чистку національносвідомої молоді. 2.02.1947 р. після святкового обіду з нагоди тезоіменитства владики Макарія, в архієрейському кабінеті, згідно з розповіддю А. Савицького, була проведена таємна нарада. На ній архієпископ та протопр. Г. Костельник без уповноваженого, котрий в цей час іще перебував за святковою трапезою, вирішували питання відкриття ЛДС. Протопр. Гавриїл в цей момент одним з перших виявив свою стурбованість, розуміючи, що під виглядом духовної школи радянська влада готує на Галичині пастку для молоді західноукраїнської інтелігенції. Як свідчить А. Савицький, рішенням наради було затягнути процес відкриття семінарії, а ще краще – організувати курси псаломщиків і регентів³¹.

Слова колишнього діловода частково підтверджує лист А. Вишневського до Г. Карпова № 517/с, датований червнем 1949 р. у якому Львівський уповноважений категорично виступає проти відкриття у Львові курсів для псаломщиків і регентів³². Як ще один

із доказів правдивості слів А.Савицького можна навести наприклад той факт, що наступне оголошення про набір вихованців до ЛДС з'явилося лише у "Єпархіальному віснику" № 5-6 за 1946 р.

З наведених нами фактів бачимо, що духовенство Галичини вітало намір заснування духовної семінарії, але їм не імпонував дух, що мав би витати в ній.

На основі віднайдених документів можна стверджувати, що період гальмування галицькому духовенству вдалось розтягнути на досить довгий термін. У "Характеристиці на архієпископа Макарія", датованій 28.02.1946 р., котру уповноважений по Львівській обл. надіслав Г. Карпову і П. Ходченко, він відкрито констатує факти, що "відкриття духовної семінарії уже на протязі трьох років все переноситься з осені на весну, а з весни на осінь і по всьому видно, що в найближчий час ця семінарія відкрита не буде, не дивлячись на те, що для цього є всі можливості"³³.

Бачачи, що керівництво Львівсько-Тернопільської єпархії відкрито ігнорує наміри радянського уряду відкрити у м. Львові духовну семінарію, у середині 1949 р. з боку влади відчувається різка зміна щодо цього питання. Листом від 29 липня 1949 р. за № 665 Рада повідомляє А.Вишневського "про недоцільність організації тепер духовної семінарії у Львові, оскільки постанова Уряду СРСР про її відкриття на протязі 3-х років не була реалізована ... і у випадку звернення до Вас єпископа з цим питанням повідомте йому, що дозвіл на відкриття семінарії можливо втратив силу і тепер не має необхідності знову ставити питання про організацію семінарії у м. Львові"³⁴.

У цьому часі група львівського духовенства на чолі з настоятелем П'ятницького храму Львова прот. Василієм Дрелихом, почувши себе в силі "оздоровити захворілий організм Православної Церкви в Західних областях УРСР", у своєму листі від 5.08.1949 р., адресованому П. Ходченку, просять прихильного ставлення до їх справи з боку державної влади. Поряд з іншими проблемами, що були підняті у цьому листі, ця група галицького духовенства підняла питання щодо відкриття у Львові духовної семінарії, причому офіційно заявляла, що не "відкриття духовного учбового закладу є не реалізація рішень Львівського Собору"³⁵.

Частковим порятунком для політичносвідомого духовенства Галичини у ситуації, що склалась навколо відкриття ЛДС, було заснування у 1946 р. духовної семінарії у Луцьку, оскільки в цьому

навчальному закладі викладання велось українською мовою і там мали змогу навчатись виходці з Галичини. Але такий стан справ не задовольняв запити радянського уряду.

Як свідчить Д. Поспеловський, у період, коли на території СРСР уже розпочався процес закриття духовних шкіл, на галицьких землях радянський уряд навпаки, ще намагався відкрити духовну школу. На основі документів, які зберігаються у Державному архіві Російської Федерації він свідчить, що лише в 1955 р. уповноважений РСРПЦ по УРСР Г. Корчевий дав остаточну відмову щодо відкриття Львівської духовної семінарії. Уповноважений послався на Київського митрополита Іоанна /Соколова/ та архієпископа Волинського Панкратія /Кашперука/, котрі стверджували про достатність лише ВДС, де й так із 93 вихованців 60 відсотків були вихідцями з колишніх уніатських областей, а 91 відсоток вихованців ВДС – вихідцями з Західної України³⁶.

Не зважаючи на всі докладені радянським урядом зусилля, протягом десяти років у Галичині не вдалося відкрити духовну семінарію нового радянського зразка. Хоча Церква у цьому регіоні відчувала надзвичайну потребу в православній духовній школі, але її бажання йшли врозріз із радянською ідеологією. Галицьке духовенство бажало бачити у Львові духовний навчальний заклад, а не політичне сито, через яке тогочасні урядовці мали намір пропускати кандидатів на майбутніх душпастирів. Тому й не дивно, що лукавим комуністичним намірам не вдалося втілитись у життя саме на теренах щойно наведеної у Православ'я Галичини.

¹ Поспеловский Д. В. Русская Православная Церковь в XX веке / Димитрий Поспеловский. – М.: Республика, 1995. – С. 256.

² Николай, митр. На приёме у Сталина / митрополит Николай (Борис Дорофеевич Ярушевич) // ЖМП. – 1945. – № 5. – С. 25-26.

³ Лисенко О. Є. Церковне життя в Україні в 1943-1946 р. / Олександр Лисенко. – К.: Інститут історії України НАН України, 1998. – С. 202.

⁴ Державний Архів Львівської області (далі – ДАЛО). – Фонд р-1332 Архів уповноваженого РСРПЦ по Львівській області (далі Ф. р-1332). – Опис 2. – Спр. 1. Руководящие указания уполномоченного по делам русской православной церкви при СНК УССР и переписка по их выполнению за 1945 г. – Арк. 4.

⁵ ДАЛО. – Фонд р-1332. – Опис 1. – Спр. 2. Указания и инструкции уполномоченных по делам православной церкви при СНК СССР по УССР и переписка по их выполнению. – Арк. 20.

⁶ Центральний державний архів громадських організацій України. – Фонд 1 ЦК Компартії України. – Опис 23. – Спр. 1638. Переписка уполномоченого

- Совета по делам православной церкви с ЦК КП(б)У и СНК УССР по вопросу объединения православной и греко-католической церквей. – Арк. 97.
- ⁷ Лисенко О. Є. Церковне життя в Україні ... – С. 279.
- ⁸ ДАЛО. – Ф. р-1332. – Оп. 2. – Спр. 1. – Арк. 5.
- ⁹ Там само. – Арк. 17.
- ¹⁰ Там само. – Арк. 18.
- ¹¹ Там само. – Спр. 3. Информационные отчеты и докладные уполномоченного Совета по делам православной церкви за 1945 г. – Арк. 16-18.
- ¹² Там само. – Спр. 1.– Арк. 14.
- ¹³ Там само. – Арк. 11.
- ¹⁴ Там само. – Спр. 4. Інформаційні відгуки і доповіді уповноваженого Ради в справах Руської православної церкви при РМ УРСР за 1946 р. – Арк. 2.
- ¹⁵ Поспеловский Д. В. Русская Православная Церковь в XX веке... – С. 256.
- ¹⁶ ДАЛО. – Ф. р-1332. – Оп. 2. – Спр. 5. Переписка з уповноваженим Ради в справах РПЦ при РМ УРСР про релігійні свята і роботу з священниками уніатами і інше за 1946 р. – Арк. 4.
- ¹⁷ Там само. – Фонд 3 Партархів Львівського ОК КПУ. – Опис 1. – Спр. 439. Інформація обкома партії в ЦК КП(б)У об антисоветской діяльності секты и еговистов, справки, докладные записки, сведения уполномоченного по делам религиозных культов о наличии римо- и греко-католических костелов и монастырей, справки из истории церковной унии, обзор откликов зарубежной прессы на решения Львовского собора о расторжении унии с Ватиканом и воссоединение с русской православной церковью. – Арк. 15.
- ¹⁸ Там само. – Ф. р-1332. – Оп. 2. – Спр. 4. – Арк. 10.
- ¹⁹ Там само. – Спр. 1. – Арк. 17.
- ²⁰ Там само. – Спр. 4. – Арк. 20.
- ²¹ Там само. – Спр. 5. Переписка з уповноваженим Ради в справах РПЦ при РМ УРСР про релігійні свята і роботу з священниками уніатами і інше за 1946 р. – Арк. 16.
- ²² Там само. – Арк. 28.
- ²³ Там само. – Арк. 51.
- ²⁴ Там само. – Арк. 53.
- ²⁵ Там само. – Спр. 4. – Арк. 38.
- ²⁶ Там само. – Арк. 39.
- ²⁷ Оголошення про прийом студентів до Львівської духовної семінарії // Єпархіальний вісник. – 1947. – № 1. – С. 39.
- ²⁸ Оголошення про прийом студентів до Львівської духовної семінарії // Єпархіальний вісник. – 1947. – № 5-6. – С. 192.
- ²⁹ Оголошення про прийом студентів до Львівської духовної семінарії // Єпархіальний вісник. – 1947. – № 7. – С. 225.
- ³⁰ Лагодич М. Галицьке Православ'я / Микола Лагодич // Полісся Православне.– Житомир, 2000. – № 4(29). – С. 7.
- ³¹ Там само.
- ³² ДАЛО. – Ф. р-1332. – Опис 2. – Спр. 14. Переписка з уповноваженим Ради в справах руської православної церкви при РМ СРСР про представлення відомостей, характеристик на священнослужителів, копій протоколів

засідання Ради і інші за 1949 р. — Арк. 21.

³³ Там само. — Спр. 3. — Арк. 14.

³⁴ Там само. — Спр. 14. — Арк. 23.

³⁵ Там само. — Арк. 31.

³⁶ Пospelовский Д. В. Русская Православная Церковь в XX веке... — С. 270.

SUMMARY

Mykola Lahodych

An Attempt to Open the Orthodox Seminary in Lviv (1945-1955)

The article analyzes the main stages of preparation for the opening of the Lviv Orthodox Theological Seminary and its interconnection with the political situation in the country.

Keywords: Lviv, seminary, Commissioner of the Council for the Russian Orthodox Church, Gavryil Kostelnyk, Makariy (Oksiyuk).

Оксана БОРУЦЬКА

Як переконували «релігійних фанатиків», щоб їх сини не поступали в духовні семінарії

Йдеться про перешкоди органів радянської влади стосовно абітурієнтів та слухачів духовних навчальних закладів у 70-х роках ХХ ст.

Ключові слова: духовна семінарія, єпархія, духовне служіння, органи радянської влади, абітурієнт.

Важливим засобом подолання релігії органи радянської влади, партійні та комсомольські організації вважали постійну системну роботу із абітурієнтами та семінаристами діючих духовних закладів. Тому вже сам факт подачі абітурієнтом документів для вступу в духовну семінарію, а тим більше – безпосереднє навчання в ній, розглядалося відповідними інститутами державної влади як суттєвий недолік всієї ідеологічної роботи певних радянських, партійних та комсомольських структур. Щоби досягти бажаного успіху (відмови юнака від вступу в семінарію або ж дострокове залишення її під час навчання), влада в той чи інший спосіб силкувалася впливати на батьків абітурієнта чи слухача семінарії, керівників відповідних організацій, установ чи шкіл, військових частин, в яких вони працювали або навчались чи служили в армії, а то й просто їх друзів або знайомих. Та, як показало життя, навіть наявна, досить масштабна сфера впливу на молоду людину, яка